

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 248. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992358596080/facsimile.pdf> (tilgået 23. juni 2021)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

klart i hans paa Bestilling forstandsdyrkende Fortællinger end i det Spøgelseagtige, det Grusomt-Vellystige og det koldt Skamløse i hans Noveller og Skuespil fra Begyndelsen af Halvfems-erne, i hvilke der tilsyneladende er nedlagt mere af hans eget Væsen.

Den første betydeligere Frembringelse af Tieck, der møder os, er *William Lovell*. Denne Romans første Del, forfattet i Tiecks 21de Aar, udkom 1795. Nu og da anslaaes allerede her med Hensyn til Kunstmagen de Strenges, som den romantiske Skole senere spillede paa.

William Lovell kommer til Paris (som Tieck da aldrig havde set) og er naturligvis opfyldt af stor Modbydelighed for Alt, hvad han oplever: «Byen er en grim, uregelret Stenhob. I hele Paris har man Følelsen af at være i et Fængsel . . . . Man taler og snakker hele Dagen uden en eneste Gang at sige, hvad man tænker . . . . Jeg er af Kedsomhed gaaet nogle Gange i Teatret. Tragedierne bestaar af Fyndsprog uden Handling eller Følelse og af langstrakte Taler, der tager sig ud, som naar paa gamle Malerier Ordene hænger ud af Munden paa Personerne. Jo mere Skuespilleren fjerner sig fra Naturen, for des større bliver han anset . . . . I den store verdensberømte Pariser-Opera faldt jeg i Søvn.» Det er de Indtryk, som Lovell, der i Bogen er Engländer, har modtaget af Paris omkring Revolutionstiden — den hele da gængse Foragt for fransk Væsen og fransk Kunst, dobbelt urimelig her, fordi den er lært udenad efter Bøger. I Mod-sætning hertil udbryder Lovell i *Théâtre français*: «O Sofokles, o guddommelige Shakespeare!» og meget betegnende siger han: «Jeg hader Menneskene, som med deres eftergjorte lille Sol [skal være Fornuften] lyser op i enhver hyggelig Dæmring og forjager de elskværdige Skygebilleder, der høede saa trygt under det hvælvede Løvtag. I vor Tidsalder er det blevet en Slags Dag, men den romantiske Nat- og Morgenbelysning var skønnere end dette graa Lys fra en skyet Himmel.»

Undtager man disse enkelte Stænk, synes Bogen ellers ved første Øjekast ikke at have nogen af de Egenskaber, som man plejer at betegne som de romantiske Frembringelsers; men i Virkeligheden viser intet Værk bedre og sikrere end dette, hvori de romantiske Bestræbelser grunder. *William Lovell* har laant sin Grundtanke og Brevformen fra en fransk Roman af den materialistiske Skribent Rétif de la Brétonne: *Le paysan pervers*.

Det er ikke uden Betydning, at vi straks kan føre et romantisk Arbejde tilbage til den franske Materialisme; det er i Virkeligheden fra den, at den mørke romantiske Skæbneiro stammer. *Lovell* er en Bog, hvis Læsning i vore Dage er i høj Grad besværlig. Formen er trættende bred, alle de Optrædende staa som i Taager. Bipersoner som den ædle gamle Tjener er kedelige Mindelser om Richardson, og der findes hverken et drastisk Træk eller en plastisk Situation. Bogens Fortrin, der er ligesaa tyske som dens Mangler, bestaar i en udholdende og haardnakket Sjælegranskning. Dens Helt er en Yngling, der lidt efter lidt langsomt og sikkert føres til at opløse alle faste Livsmagter, alle overleverede og godkendte Regler for Livet paa en saadan Maade, at han ender i en reu Forbrydertilværelse med en forhærdet Egenkærlighed til Grundvold. Man har Uret, naar man undrer sig over, at Tieck i saa ung en Alder kunde skildre Sligt. Er det ikke netop i de tidligste Ungdomsaar, at Ynglingen, hvis Blik endnu slet ikke formaar at vende sig udad, men som bestandig er sysselsat med alt det Forunderlige, der viser sig for ham, naar han ser ind i sit eget Hjerte, uafsladeligt maa optræve sig selv, undersøge sine egne Tilstande, se sig i det Spejl, som hans egen Bevidsthed rækker ham? Der gives for mange Sind ingen mere selvkritisk Alder end Tidsrummet omkring det tyvende Aar. Man har endnu saa god Tid i Livet, saa god Tid til at gøre sig Rede for sig selv; man tilbringer sine Dage med at lære det Instrument at kende, hvorpaa man hele Livet igennem skal spille; man stemmer det; man agter paa, hvorledes det er stemt. Den Tid er endnu fjern, hvor man raskvæk overtager sig selv og benytter sig som Instrument, hvad enten det er som Violin eller som Brækjern eller som hvad det nu kan falde. Og byder Omverdenen ved Omstændighedernes Beskaffenhed hverken Opgaver eller Næring, og vedbliver Selvet at leve af sit eget Blod, da maa uundgaaeligt Grubleriet føre til, at Personligheden opplukkes eller udhules.

Det for Digteren, for Retningen, for Tidspunktet Ejendommelige er her det Følelsens Fantasteri, hvori det selyprøvende Grubleri slaar over. Den Enkelte vover for Alvor at gøre sit tilfældige Jeg, som har opløst Alt, hvad der efter Skik og Vedtægt har Krav paa Ærbødighed, til alle Tings Rettesnor og alle Reglers Ophav. Her er Forvridningen af Fichtes Grundtanke utvetydig.